

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Medizinische Sammelhandschrift - Cod. U. H. 5

[Ingolstadt], [1476]

Introductio in artem parvam galeni

[urn:nbn:de:bsz:31-231602](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-231602)

Incipit liber visagoraz Johanni alexandri ad galienum

Diana dividit in duas partes theoreticam & practicam Quatuor theoretica dividit in tria & contemplationis naturalium rerum et non naturalium et earum que sunt contra naturam Ex quibus sanitas et egrotatio in neutralitate stibia pcedit #

Utes vero naturales sunt vii. sicut Elementa Mixtionem Compositiones Inebria Virtutes Operationes Spiritus & alii addunt hinc alias. iii. scilicet Qualitates Colores figuras Distantias in masculinum & feminam De elementis

Elementa sunt. iii. Ignis aer aqua terra Ignis est siccus & calidus Aer calidus & humidus Terra frigida et siccata aqua frigida et humida De mixtionibus

Comixtionem autem sunt octo inaequales et una equat De mixtionibus vero sunt simplices hoc est calidum humidum frigidum siccum & mixtum ex his compositum calidum & humidum calidum et siccum frigidum siccum frigidum

quoniam est naturale humorum quoniam res sunt que occasione ut est que figuram frigiditatem egrotatio habeat

du humidum Qualis vero est quoniam moderacione volumine duat corpus De humoribus
Compositiones autem sunt in sanguine et flegma coelestem & bea & coelestem nigra Sanguis est calidus et humidus flegma frigidum et humidum Coelestem bea calida et siccata Coelestem nigra frigida et siccata flegma autem quatuor sunt modi Est enim flegma siccum calidum et siccum et teris infectum coelestem Est alii humore videlicet dulce pertinet ad caliditatem & humectacionem infectum sanguine Est acere pertinet ad frigiditatem & siccitatem infectum melancholico humore Est vitreum quod nascitur ex maxima frigiditate et coagulatione sic in semibus naturalibus colore desinitur Est frigidum et humidum illud vero non habet novam saporem sed primum et frigiditatem et humectacionem Coelestem rubea quoniam modis constat est coelestem rubea clara et pura naturaliter et subaliter cuius origo est magis ab epate Curia quod est cuius exordium est ex compositione aquosi flegmatis et coelestem rubeae parte Iohannes quod hinc magis calida Est et coelestem siccis vitellus ovorum quod nascitur ex mixtionem flegmatis coagulati et coelestem rubeae parte quod est magis calida Quarto modo est coelestem viridis que admodum praesens cuius origo est magis a stomacho Est et coelestem viridis quod admodum exis exugo et vixit in modo veneni nascitur enim ex mixtionem aduersione sui quod primum habet calore primum quod malicia Coelestem nigra

humore
humore
sapore
trahda
ab epate
ab epate

duobus modis constat dno mo
e naturalis i modu feas sag
vms et eiusde pturbacois
et cognoscit esse a coleribus
nigris in inferius ul supius
extra manat **A** ista modu na
citaz e frigidus et stans **E**
et alius modus extra nate
causa et origo eiusde densi
one colice qmxioms **E** h
vnter appellat niger i co
lera nigra et e calidior et
lenior a supiori mo habens
se impetu pncabile et q
litate pnciosam **De moro mclro**

Membrozū modi sūt quoz
corū em sūt qda pncipa
lia t sūt quasi sudameta ut
materia et sūt in i. i. cerebru
cor. epaz. et testicu. **E** sūt
alia queda que pdictis pnci
palibus deserviunt vt sunt
nervi q' cerebro mstrat **A** z
tie que cordi **E** tene q' de
serviunt epati **E** vasa q' testi
culis sēma mstrat **S**ūt em
denicibus alia pnam vntis
tm hncia vñ eade membra
regut et eozū qualitas co
stat ut sūt ossa et cartilagi
nes omē et mebrana et q
sūt inter corū et carnes et
mstuli pncipio et tato **A**
sūt q' pzia emya vntis tan
pncipiū hnt et vigore a pnci
palibus fundamete ut e
stomachus zenes et intesti
na omēz lacti h mebra em
sua pzia virtute appetunt
cibu t imutant t operant
suos actus scdm natura hnt

et alias pias vntes decen
tes a pncipalibz sudamentis
De quibus pncipalibus constat
sensus t vita cu volutatio motu
Virtus itaqz trina sit pnc
Est em virtus naturalis
et spualis e et aialis **V**irtus
siquide natural vna e q' mmi
strat **A**lia cu mstrat **S**ed
natural virtus cu mstrat
mo gnāt mo nutrit mo pasit
Virtus aut q' mstrat mo ap
petit retinet digerit et expel
lit q' deserviunt pasit vntis q'
admo pasit vntis nutritibili
et generati vntis deserviunt
Alie due vna q' imutat cibu
Alia q' mformat q' ase disse
runt **V**ia pōz virtus imutat cibu
et mstrat virtuti gnanti sū
i formacoē aliq' **S**eda vero
imutat t mstrat vnti gene
ranti cu mformacoē **S**ope
racoēs i formatiue vntis
quqz sūt **A**ssimilatiua **S**ota
ua pforabilis **A**spa et lens
De virtute spuali vero duo
predut vni opati et ad hoc
aliud opati **A**patina vero
virtus e q' cordilatat t arti
as et uerū consigit abopa
ta h nastue **I**ra indignaco
Victoria **A**natio **A**stuna **S**ollia
tudo **S**odiaca virtus in co
pletit **E**st em vna virtus
aialis q' ordimat disōit et
copomit **S**eda q' mouet vo
lutatio motu **T**ercia sensibi
lis vocat **D**eordinatiua t
Discretiua et **A**postiua vntis
Hpredē fatasia i forte cogitaco

De vno
virtute
dmi pro

et no mi
mstrat ei

primaria

De virtute
aiali

vel in cerebzo memoria
ocipias virtus vō volutate
mobilis lacūs quibus cetera
mēbra mouet^r mouet q̄ vo
lulato motu mouet^r virtus
itaq̄ seſſibilis conſtat ex viſu
auditu gūſtu odatu tactu

Opacones duobus modis
ſūt Sūt opacones quazp
vnaq̄q̄ ſingularit^r qd ſū est
pſūt ut ē tibi appetitus pcali
ditatem et ſtuitate retentio
pfrigiditate et ſtuitate Dige
ſtio pcaliditate et hūiditate
Expulſio p id quod ē frigidu
et hūidu Sūt et copone q̄
aduabus coponit^r vt ē deſi
deriu et expulſio ſū deſide
riu duplici virtute coponit^r
Quazp vna ē q̄ appetit Alia
q̄ ſentit Expulſio vō duplici
virtute ut amplius coponit^r
vna ē q̄ expellit Alia q̄ appe
tit ut ſentit altu q̄ appetit

ſua q̄
manez
ſont

Spiritus igit tres ſūt pzi
mus natural^r ſunt pzi
cipiu abepate Sed vitalis
acorde Tertius aialis ac
rebro horū pzi abepate
i venas q̄ nō hē pulſus i
corpus diffidit^r Sed a cor
de mactas Tertius vō ac
rebro i nezuos dirigit^r Rue
i vij^o naturalū zerū pzi
iſpizitu ignostit De nūo etatu

p tam
capg
dūigi

Quatuor ſūt etates i adole
ſcētia iūuetus ſenectus et
ſenu Adoleſcētia Complexiōis
videlicet calide et hūide est
i qua creſcit et auget^r corpg
vſq̄ ad iūgeſſimū q̄ntū annū
et tūceſſimū puenit^r annū

vt tūceſſimū hac iūuetus ſe
quitur calida et ſua pfectu
ſine diminūōne virtū corpg
conſuās q̄ tūceſſimū quito an
no ut quadrageſio ſinitur
hūic ſuacedit ſenectus frigida
et ſua iqua quide mīnu et
deceſſere corpg mīpit iū
virtus nō deſit q̄quageſi
mo quito ut ſexageſio pſiſſe
amo hūic ſuacedit ſenu col
lectone flegmaticū hūozis ſi
gidū et hūidu i quo virtutis
apparet defectus qd ſuos an
nos vite merit^r termino

Color aut duobus modis ſit
aut em hūc intiora ſubm
ſtant aut extiora de dūu
Abmioribus aut accidit duo
bus modis ut exhabūdātia ſeu
abequalitate hūozū Abēq̄lita
te ē ille qui ē compoſitus ab
albedine et rubore Abēq̄
litate vō predūc niger et ti
tinus rubens glauus et albū
color Color nāq̄ rubū et
niger et titinus ſignificant
calore dnante corpi Titinus vō
ſolū ſignificat colera rubea
Riger vō ſolus colera nigra
rubens vō ſolus habūdātia
ſanguinis Albus nāq̄ et glau
us habūdāte frigiditatem corpi dnantū
ſed glauus exmelatolia Albū
exflegmate ſū cauſas hūc
designat Abextioribus nēpe
colores aduēiunt ſic exti
gore i ſtotis excalore ethi
opibus et alijs mitijs antibū
Sed alijs ſpūales colores aut
extimare aut exira vt exa
lyſ animi motibus Quolorū
tūce ſūt ſepte et humores

Aut extiora

in Prima tunica de retina al-
 terna prima Terna stizosis re-
 ta atanea Ruita uinea Sep-
 ta tornea Septima conuictua
Huor primus huor vitreus secundus
 crystallinus Tertius albugineus
 Papillozū colores sūt in Rig-
 rubens glaucus canines Rig-
 e exhabudacia colerū iusti ul
 ab adustione mltā sagrimis
 Rubens e amicitate calore
 nō adusta vñ sp̄ fuit capilli
 rubi **G**lancus exhabudate
 melatolicus canines vō fit ex
 nimia defecōne caloris na-
 turalis et ex effectū putridi
 flegmatis hoc ptimū fit i ser-
 uis **P**aulozū colores sūt in
 Rigez sub albidus varius et
 glaucus Rigredo fit ex nimio
 defectu visibilis spūs ut cep-
 turbacōne ipius aut exponi-
 tia crystallini huoris ut q̄ plu-
 rimū resedit in tūis ip̄e cristal-
 linus humor **A**ut ex huore ha-
 budati qui e sitis albuginē ovi
 Aut ex turbacōne ipius aut
 exhabudacia qualitatē uis
 huoris **S**ubalbedo fit ex vi-
 zibus superioribus contrariis
 exhabudacia spūs visibilis
 ut claritate ipius et magnitu-
 dine crystallini huoris et em-
 neta ipius et minorata albu-
 gine huoris et claritudine ipius
 et ex defecōne qualitatē uis
 huoris **V**arius vō color fit
 et glaucus si conuicunt res q̄
 accidūt nigri et subalbedi-
 ni **V**arius vō color siḡ spm̄
 visibilem magis habudare et
 clarescē i sua varietate **G**lau-

at stizosis
 q̄ e ay
 ouca tuica

at hndaria
 at emmoria

+ **S**trassitudis due sut sp̄s
 i habudacia carnis et pinguo
 habudacia carnis h̄ ex habudacia
 caloris et huor p̄guedo fit ex fri 2 hu-
 aus vō color spm̄ visibilem
 siḡ minus habudare et subm̄
 grescē i sua glaucedine **H**o
 di qualitatē corpis quāq̄ sut
 i strassitudo nimia et extenu-
 ata maties synthesis et squa-
 liditas et equalitas p̄ngue-
 do fit ex calore et sup habun-
 daci huectacōne **P**etematā
 maties fit ex frigiditate et ex
 tensa siccitate **S**ynthesis fit
 ex calore et siccitate in tensis
Equalitas nepe fit ex frigi-
 ditate et intensa humiditate
 qualitas itaq̄ fit ex equalitate
 humorū h̄c sut corpis for-
 me **P**istacia in masculū et
 femina **M**asculus a femina
 differt qz h̄c calidior et siccior e
A illa eōnt frigidior et hūdi-
 or **A**eris mutacō quāq̄ modē
 fit **P**anni t̄pibus et exortu
 stellarū et exortu ventis
 terris et eazū supositate **A**r-
 ni t̄pā sūt in **P**er equale **S**
 stas calida et siccā **A**utūpnus
 frigidus et siccus **V**ernus frigi-
 da et hūda **P**estellis i mutat
 aeris natura **N**ā in ap̄m̄q̄
 sol stellis ut ip̄e illi calidior
 fit aer et quidē h̄c a se se-
 pantibz frigiditas aeris an-
 get **V**enti sūt in **S**ub sola
 nus fauonius septent̄on au-
 ster **T**ruozū vnus h̄c h̄t
 frigida et siccā **A**t calida et
 hūda **P**er duo equat vnus
 sut **T**ruozū vñ i sub solano
 caliditas et siccitas **A**lt̄ vero
 i fauonio frigiditas et hūditas
 attribit **S**ed aust̄ paulo ca-
 lidior et hūdiore **S**eptent̄on vō

m̄tela
 dimmūdo ut
 ex p̄m̄ata ma-
 fit i t̄pā
 h̄ntes fit
 ex fri 2 p̄
 m̄tela +

habudacia
 carnis fit
 ex habudacia
 caloris

aut et
 utriusq̄
 m̄tela +

calidior et hūdi-
 or

ut m̄mū

contrarie sūt

frigidior & suoz **T**ertiu mo
 di sut in Altitudo p fudiat
 vianitas motu et maris et
 equalitas locoru seu tiazp. **R**u-
 bus tze ase differunt altitudie
 et p fuditate. **R**m altitudo fei-
 giditate p fuditas hinc tanzm
 reddat p piquitate motu eue-
 nit qm si fuerit ipi montes
 a pte meridiana tza est fei-
 gida. **R**a calidis motes me-
 ridiam obstat ventis. **S**epte-
 trionales venti frigidis eam
 expetunt flantibus. **S**i vo sep-
 tention motes habueat fei-
 gidiori tza corria erit vici-
 nitate maris qm meridies
 valida et sura. **S**eptention
 frigida et sura tertia pbet
 pretea tze sui na inter se
 differunt. **R**a si tza sut petrosa
 frigida et siccata erit. **S**i vero
 pinguis & crassa calida & hu-
 mida erit lutea at frigida &
 humida immutat qz aer fir-
 mositate videlicet paludu su-
 putredinis alius alian? cada-
 ueris unde sunt morbi acpe-
 sces in homibus. **P**eritium in-
 mutat corpus si inequale
 e. **R**n equale e equale ca-
 lore pstat. **E**n vo amplius
 sit magis calefacit b pgeat
 frigidat et desiccat. **V**iosita-
 te corpus imutat qz frigidita-
 te & huectacom requalem
 at fat h. **S**i vo equalis equalem
 Balnea at sut dulis aq aut
 no dulis sed dulis aq bal-
 neu remollit calidu calefacit
 frigidu in frigidat. **R**o vero
 dulis aq balneu desiccat corp

at pupov

si mequlise

at fat h

Si ex aqua salsa & amara
 sine sulphurea fuit calefacit
 et de siccat. **S**i uo de alumo-
 sa et gipsea in frigidat cor-
 pus et de siccat. **T**hodi ciboz
 duo sut est om abus q bonu gignit huoz
 et e qui malu gignit huoze malu
 Bonus aut est qui bonos gignit
 net huozes et qui bonu sang-
 uinem creat et egle i gignit
 tione et ope ut e panis mu-
 dus & caro animal agni et
 edulina thalus at corria o-
 pat ut e panis opizus no
 recens et azietina et faui-
 na et hixina caro vetusta
 pretea bonu malu q huoze
 tze annu modi sut duo gra-
 uis at leuis. **S**travis e caro
 porcina et bovina leuis est
 pullozu ut pistu. **C**aro me-
 diocru magis mobilu & mi-
 nus pingui & squamosoz
 Et a olezu genus qd malos
 huozes gnat. **C**oleza rubea
 ut e nasurzu smapis & alliu
 Et sut q gnant melancoliam
 ut e lens caul et caro capra
 vetus et bubulina. **E**t sut q
 gnant flegma ut e caro paz-
 cellozu agnozu q pretea g-
 nis abus gignit flegma &
 colesa mgra. **C**ibus vo leuis
 colesa rubea gignit a utiq
 malus e thodi potatona se-
 m. **E**t potus qui mdril aliud
 e qua potus ut aqua. **E**t e
 potus qui potus e a abus ut
 vinu. **E**t alius potus duobz
 ptinens supioribus ut est
 potus q dat cont aliqd mor-
 bi viciu ut mellitu ut qdita
 Cibus vo hui? vilitatis est

terres & fer
medary

at triplex
& portulaca

ut mulp

quia repat integritate corporis
 recto ordine potus vō hanc
 vilitate pstat quia repat abu
 pceptus Sed illius potus vtili
 tas que pōdm diximus ptime
 re corpus natura ad se cōtūte
 Sompnus corporis imutat na
 turā p̄ximū qz infigidat ex
 terius et calefacit interiq q
 si plixus sūt infigidat e hu
 medat vigily qz imutatur
 corpus qz extēscens calefaci
 um Intēscens aut infigidat
 a desiccat Coitus hoc pstat cor
 poris desiccat corpus a minuit
 naturale vīte Jō qz infigidat
 chultōiens vō ex multa cōussio
 ne corpus tale fit Sed queda
 accidētia aīe q̄ faciūt infra cor
 pus sic ea q̄ q̄mouēt calore ^{vāte}
 abintōri pte ad sup̄ficiē utiq
 aut ipetuose ut iza aut lemit
 tū suauitate ut deliciae Sūt ex
 q̄ ad se caliditate q̄ hūt et
 relant aut ipetuose ut tēoz
 ut timoz aut lemiter ut angu
 stia Et sūt q̄ mouēt naturāle
 vīte mīus et ex ut e t̄stia #
Febrius e calor i naturalis
 rursū sup̄ ḡdies nature
 p̄cedens a corde in artias suo
 qz ledens effectū Cuius sūt tria
 gnā vni in aīo et dz̄ effm̄za
 Aliud de hūozibus qui put̄ sūt
 a putrida nūcipat̄ Texā
 solida ledit mēbra ipā e cūta
 Quazū effm̄za ab accidēti
 occasione nascit̄ putrida qz
 a p̄tīs rebus cuius modi sim
 plices atqz singulares sūt m̄
 p̄mus e q̄ sit de put̄dine sang
 uinis q̄bzens vtrāqz parte

aliqd

a putride

Cuius qz sūt cont̄ nāqz i morbo
 morbi ca e aīo i mēbr̄
 stauria morbi e qui p̄v̄t̄
 nocet n̄lo mediat̄ qui eīd
 adiunct ut calor n̄ febre
 succedat

i m̄tōra et extōre ut e smoth
 us Secūdus sit exputredine co
 leze zubez ut e tritēus Ter
 tius sit exput̄dine flegmat̄
 ut e quotidianus Quartus
 vero e exput̄die melacolie
 qui int̄missis duobus diebus
 affligit in quarto minuit̄ istz
 m̄ et dz̄ quartanus Schodi
 p̄tēca febrū exput̄dine ac
 cidēti m̄ sūt Est febris q̄
 quot̄die minuit̄ Et e q̄ au
 getur donec recedat Est que
 in eode statu p̄manet dont
 recedat Continua febris de
 put̄dine venazū sit declinās
 quide ex venas in aliquibus
 sit corporis p̄tibus P̄cipilatio
 sit in febribus ex infusione
 et sup̄fluitate put̄redinis in
 sensibilibus mēbris mordes
 et infigidans Jō qz oripila
 tō in illis febribus q̄ hūt ane
 sm̄ i requie qz put̄redines
 extra venas sūt / d̄posēnati
 aut iij modi simplices sūt
 aut em̄ sūt ex sanḡvie et
 dicit̄ flegmones aut exto
 lezibus rubeis et dicitur
 exisibile aut ex flegmate qd
 e congelatū Et dicit̄ i zimie
 aut excolibus nigris dicit̄
 qz ranci flegmoni De sanḡ
 vine signa hec sūt rubor du
 ricia pulsus dolor calor et t̄noz
 Et colera zubea signa fleg
 monis h̄ sūt calor rubor mix
 tus coloris citrino magnit̄
 do doloris et velox augm̄e tū p̄uoz
 tarō De flegmate flegmonis
 signa h̄ sūt albedo molliēs
 ubi si digiti i presseris quasi
 ut

ut p̄anḡ
 m̄st̄
 dz̄

undimie ut
 zimie r̄tuoz

in p̄uoz

De re nat
7 hucuo ca

signu forams scit et e sine
 dolore h sut quoq signa fleg
 monis exioteza ngra ingens
 duria cu nigdme absp seu
 su Inhumano corpe vna qp
 naturat zes si pzia tenuerit
 natura fuit samitate Si vero
 sam natura dimisit aut fat
 egndme aut neutra Sna
 aut egndmu tria sut f con
 simlis vnu sat offiaat Et
 quide egndo cosmt sitibus
 mebris contigens q similia
 forant vocabula cu ea pas
 sio e ut e caput doles Et e
 egndo offiaat q accidit offi
 rialibus mebris ut sut pedes
 manus lingua ut dentes et
 teteta que ndia sumut sibi
 exmebris quibus accidit ut
 e utroq et podag Et e de
 maq vnuersat egritudo que
 soaat silp datus duabz ut
 e mebrozu seiuatio e totius
 corpis Egndines igit que
 silum puu hnt situndines
 octo sut .iii. simplices cali
 da feigida hunda sica In ex
 hys inter se uictis .iii. sunt
 qposite feigida et hunda feigi
 da et sica calida et hunda cali
 da e sica hazu octo p singulas
 duo modi sut aut em sit ex
 qualitate simpliu aut exhu
 moris alius comytione Ex
 simpliu vo qualitate gtingit silis
 infirmitas que solidis accide
 mebris q grece etica diat
 Egritudo calida q ex humore
 accidit e febris exputdme sta
 ta ut supius dictu e Egndo
 feigida q sine aliquo humoe

De egritudo
phtibz

egndme

gtingit e algor eximnia fei
 giditate aeris seu muis Et e egndo
 q cu aliquo humore feigido accidit
 ut e palisio q fit mtoto corpe
 aut mpte thodus humecti mor
 bi e qui fit ppe non indigens
 alius huozis huectacone ut
 e feigidu vlnus et vacuu atz
 feudissimu cu thabiditate q
 adms inflata raris ydropi
 corp vacuo squalore torpens
 thorbis vo hndus e alios tra
 hens huozas ut ydropisio thoz
 bus vo sicus e sine humoe
 ut spasmus qui fit exmanii
 one thorbis sicus cu huore
 e ut rater sicus et durus
 thorbi inofficialibz membris
 sut .iii. Ipi sut qui accidunt
 inplasmate et in forma e
 ature e i qnitate mebroz
 e in naturalis mny supflui
 tate e mebroz positione
 thorbi officialiu in forma ho
 minis qnq modi sut them
 bri quematia ut e feda capi
 tis longitudo Incoantibus
 ut si manuu pedu ue cotai
 tas carne repleat Inpore
 e ut eozu strictura aut laz
 gitas Inaspitate ut e guttu
 ris ut pulmonis canaluu aspi
 tas Inlentate ulera mzius
 lenitas thorbi inqntitate me
 broz fut aut exhabndaua pmat
 ut ea pstat amplius qua debet ut
 deret sic videmus fieri mag
 no capite et lingua grossa
 aut exulha puitate e de
 centi ut puu caput stomach
 us et epaz thorbi inno me
 brozu fut aut exaugmeto
 aut exdiminutione Secundu

admixtio

al calite corpis

al torpenti

ad se

acutis

al plasi

ak vdui sto

ak mdrat

infirmitas
ha

+ magne rar
nis addidit
ut verruce
magis late ut
pari

+ ut adheret
et non separatur
aut qd sepe
+ non gelat
nat

+ magis ludo
+ sepe hic

augmētū quippe aut ex cursu
nature ut sup fluis digitus
aut ex cursu ut labia astarti
des verruce arcorodmes de
cudu dmmucom vo vnuisale
vt om abfistio digitorū d' pu
cularitez ut e vnuis Inposi
tione mebrozu morbi sunt
aut ppter mebrū moōne de
loco suo aut exdisposiōne
viam mebrū ut sūt digiti &
labia q conglutināt. Et se
paao adherentis mebrū vni
uersale fit aut i mebris co
sistibus aut i ossialibus. Posi
milibus mebris ut i ossibus
tazne nezuis vems latezitis
tute. Et si ossi accidit fractura
dz. Si arm exrecci tpe pla
ga de. Si vō ex veni nō pla
ga h putrida vocat. Et si
nezuis artys vems accidit
alio atz alio noie nūcipat.
Si autem medys lactis
gustio h' contruo nomatur.
Si vō mite excoziaco dz.
Que si iueterant putrida pla
ga nūcipat. Inossialibus
vō mebris ppetua fit sepaō
vt e abfistio manū et pedū ^{alystio}
Corporis qualitates sūt tres
Santus egritudo & neutralitas
Santus e tpanemū custodies
res nales sedm cursu natu
re. Infirmitas vō e tpancia
ex cursu nature vñ sit lesio
nis effectus. Neutrū quida e
qd nec sanū nec infirmū e
Sed neutralis qhtas tribus
modis constat vt si i vno cor
pe sit queiant infirmitas et

Santus Induisis mebris ut
e moorpe rei et claudi sine
i corpe semis cui nō vni me
brū remanet qd nō melusi
at et pauat. Et si corpg ho
mīs alyo horis sanū fuerit
alyo vō infirmū ut corū q
estate infirmat et yeme sa
nant qui eia frigidioris na
ture fuerint yeme infirmat
estate sanū sūt. Et qui hūda
natura habuerit impuecia
infirmat i iuuetute et se
nectute sanū sūt. Qui vō sua
natura impuecia sanū sūt
iuuetute infirmitate at infir
mi sūt. Intribus rebus iue
muntur sanitas et infirmitas
et neutrū aut i corpe in quo
reū qualitatu vna qz repi
tur aut i occasiōne faciente
illas et qsuat. Aut i signi
ficacōibus eas significatibz
Occasiōis vō duo gnā sūt e vñ vni
naturale et aliud e ex natu
rale cursu. Occasiōes aut
naturales aut faciunt sanita
tem aut qsuat. Et occasiōes
conhuates ptinet ad sanitatem
fauetes vero ptinet ad infir
mitatem. Occasiōes qz qult
natura pcedit alie ptinet
ad infirmitatem. Alie aduentz
Sed eg occasiōes faciunt
infirmitatem et res easdem
infirmitates conhuates. Ille nō
q ptinet nec ad sanitatem ne
q ad infirmitatem custodit
neutrū atz constituit. Vñ
vō occasiōm sonetate hū
um in sanitate et infirmita
te sex modi sūt. Quoz vñ

+ ut sanū
sūt

+ opelcoz

aer e q' huanu cozpy in dat
 tibus et potus motus et qes
 sompnus et vigilie inancio
 et repleto et amia animi
 q' omnia siu dacti moderato
 ne flant i q'uitate q' litate tpe
 ope ordme custodit samta
 tem abacantibus Et si cont
 hoc aliq' factu fuit accidit
 mfirmities et pmanet ho
 di occasio i fmitata fuit cu
 m. sut Ra alie vocat p'm
 tue q' extius accidit cozpori
 ut e calor at frigi? Sed et ac
 cidetia q' admouet mfirmi
 itozpe ut repleto t maneo
 Sed et alia q' vocat q'uita q'
 dancet assue ad e mfirmas t
 hys abentibus mfirmas
 abest ut e p'udo in febrib?
 Egredimur fm alia d'ncione
 modi sut n. aut q'uitet a p'e
 Que q'uitet accidit aut acci
 detate aut necessario sunt
 d'ncitate v' ut p'ussio q' bustio
 morsh d'ncipio t cetera res
 noque t alia sup' m'ozata n'cio
 v' q' ut p'datu e sut foata sa
 mitati et mfirmitati Que uo
 p'e sut egredimur aut sunt
 i constitibus mebris t q' suat
 aut i officialibus mebris a'
 i d'ncione continua hodi mor
 boru exaliditate p'cedenti
 q'as sut p'mus aut ex q'mo
 tione sp'us ut e ita aut ex
 q'motone cozpis ut e labor ut p'p'ia
 Sed aut ut e q'el'is visibi
 lis caliditate i effectu ut y
 panthasis ad sole. Tercius
 ut e exaliditate cozpi ad
 ueniente cu p'tate q' recipit

i. oppositio

caliditate exsuo ut q' in aru
 mmu Quartus sit excludio
 ne potoz ut exfrigiditate ye
 nis Quintus Exput die ut i hucay
 febribus Occasiones frigido
 zu morboru otto sut prima
 occasio e occ' s'io frigiditatis
 visibilis i effectu ut frigidi
 tas muis Sed ut frigiditas
 ope aduenit fortiter huano
 cozpi Tercia exhabudantia
 tibozu cozpi aduenit atq'
 replete t extinguere nate
 calore Quarta exputate i
 bozu v' calor natura exting
 wit Tanta exhabudantia
 frigidi hucay obtinet poros ut frigore
 unde nalis calor mmit Sed
 ta exdissolucione et ap'one
 cozpis ad dissoluciu et eu
 auandu naturate caloz Sep
 tima ex q'motone et ex'io
 nimo v' sit multa dissolucio
 hucay et euacuato et sudoz
 unde atenuat cozpy Sexta
 vero Ex'io t onositate m'ia
 Sicut p' morboru occasiones
 sut m' prima occasio e occ'
 s'io a h'one sicutat visibilis ac
 manifesta i effectu ut vore
 ni sicutas Sed v' ex aduetu
 sut rei i cozpe i fortunidine
 ut aretu sal smapio Tercia
 v' puitas ubi et potus Sexta
 vero comoc' nimia et ex'io
 Occasiones hucay morboru
 m' sut p'ma ut occasus rei af
 ferentis hucay i effectu ut
 balneu Sed v' m'rog'zessio
 rei afferat hucay i v'ute
 i cozpe ut recetes pisces Ter
 tia aut ut m'ietas ubi et
 potus Sexta sic recetes t o'iu

de r'is morboru hucay

al' lora

+ un' d' m' c' r' o

thodi morboru ex inali malua
 cu aliquo huore deterru ad
 infirma mebra. iij. sut p' m' s
 est virtus mebrz i' pellet' et
 debilitas mebrz sustinentis
 Secundus mltitudo huoris deterru
 debilitas virtutis nutri-
 entis Tertius largitas vie
 pororu thalua egritudinis
 i' g' d' i' t' et sup' uer' i' g' s' i' t' e' m' e-
 brz n' ale quinq' mois d' u' t' q'
 t' i' n' g' i' t' i' u' t' e' r' o' m' a' t' e' r' n' o' a' u' t' i'
 t' p' e' n' a' t' u' r' a' t' e' s' d' u' t' a' i' g' s' i' n' g' i' t'
 f' a' s' t' i' a' d' u' t' a' i' n' u' t' r' i' t' m' a' l' o' r'
 i' q' u' i' e' n' t' i' n' u' t' r' i' t' a' t' o' s' u' e' e' p' a'
 l' i' q' i' n' f' i' r' m' i' t' a' t' e' a' d' u' e' n' i' e' n' t' e' i' n'
 p' d' i' c' t' i' s' t' i' p' i' b' u' s' u' l' p' o' e' a' s' i' m'
 t' p' e' q' u' e' r' p' o' m' i' s' i' u' t' e' r' o' d' e' b' i' l' i' t' a'
 t' u' r' a' l' i' q' u' i' d' i' s' t' i' t' e' m' e' b' r' u' s' i' t' e' p'
 h' a' b' u' d' a' n' t' i' a' s' e' m' a' r' e' a' u' t' e' x' p' u'
 t' a' t' e' t' i' n' d' i' g' e' n' t' i' a' q' u' e' m' e' n' t' i'
 q' u' a' l' i' t' a' t' i' s' s' p' m' a' r' e' u' t' s' i' s' u' e' n' t'
 g' r' o' s' s' u' e' t' p' i' n' g' u' e' u' l' a' q' u' o' s' t' i'
 e' t' t' e' n' u' e' E' n' v' o' n' a' s' t' i' t' i' n'
 f' a' n' s' d' e' b' i' l' i' t' a' t' i' n' e' o' a' l' i' q' u' o' d'
 m' e' b' r' u' s' i' e' g' r' e' s' s' u' s' f' u' e' r' i' t' n' o'
 e' q' u' a' s' m' a' l' a' e' g' r' e' s' s' i' o' n' e' i' s' u'
 p' m' u' s' a' u' t' s' u' p' g' e' n' u' a' i' t' u' s'
 C' u' i' g' i' t' f' a' s' t' i' a' c' o' n' s' t' r' i' g' i' t' i' n' o'
 u' e' m' e' n' t' i' c' o' n' s' t' r' u' c' t' i' o' n' e' d' u' p' l' u' a'
 t' u' s' d' e' b' i' l' i' t' a' t' i' t' E' n' a' t' n' u' t' r' i'
 t' u' r' m' a' l' e' e' t' i' q' u' i' e' n' t' e' r' l' a' c'
 a' c' c' i' p' i' e' d' o' u' l' f' u' g' g' e' d' o' d' e' b' i' l' i' t' a'
 t' u' r' h' y' s' v' o' t' i' p' i' b' u' s' u' l' p' o' e' a'
 i' n' f' i' r' m' i' t' a' t' e' a' c' c' i' d' e' n' t' e' e' g' r' i' t' u' d' i' n' i' s'
 m' a' l' i' a' q' s' i' t' i' m' e' b' r' o' s' u' p' u' e' i' t'
 e' x' a' n' g' l' i' b' e' t' n' e' x' u' i' m' u' s' i' o' n' e'
 e' t' s' i' p' a' s' s' u' s' f' u' e' r' i' t' e' x' a' l' i' q' u' o'
 a' c' c' i' d' e' n' t' i' s' u' n' t' d' e' b' i' l' i' t' a' t' e' s' e' u'
 v' o' l' n' u' s' u' l' a' p' o' s' t' e' m' a' i' n' g' d' i' t'
 e' g' r' i' t' u' d' o' c' o' n' s' i' t' e' m' e' b' r' u' n' a'
 t' u' r' a' t' m' o' d' i' s' v' i' j' d' u' t' a' b' o' b'

stetrice si culpa habuerit cum
 tenet infante ut si p' miserit
 ambulare cu congrui quos
 aut ex medico si confecta et
 collisa mebra ignoratez co-
 stituerit et costixerit aut
 ex infirmitate si ea mouet a me-
 dico bn coposita aliqua solide-
 tur et firma sint aut ex frac-
 tura ut si sup musculu ver-
 tebris qm femore e totor-
 queat roxa aut ex quillae
 vt si q' p' mat' natus et acci-
 dat ut fiat sinus aut ex ma-
 lo huore qui accidit leplis
 Sine ex puritate humoris ac-
 cidere ptistis Construcio po-
 zoru tribus modis fit aut *om' r' a' s' i' o' b' y*
 aut ex constricione attenuata
 aut ex carnositate s' ex coar-
 tatione Construcio vob fit
 aut ex immietate vntu' zeti-
 nete aut ex debilitate vntu'
 i' pelletis aut ex habudantia
 frigoris aut ex habudantia
 constricione copinere aliqua
 pte loci aut ex habudantia
 siccitate ut sepe euert epli-
 gatur constricita Ecarnosi-
 tate vob constingit' poru ut
 si accidet aliquod apostema
 et fiat carnositas aut si pus
 aduenit aliqd vlnus Ec-
 coartatione vob cu ceciderit
 aliq' m poris ut huor sine
 lapis seu coagulatus sang-
 wis aut aliq' latitans i' eis
 ut supflua caro et stabies
 largitas quoq' vie porozp
 iij. modis fit aut ex multa
 comotione i' pellet' virtute

aut ex debilitate retinere a'
 ex habundantia caloris et humoris
 aut ex potione aut ex me-
 dicamentis apertis / lenitas
 accidit duobus modis videlicet
 aut deus aut de foris Sed
 intus ex humore viscoso foris vero
 ex terra liq. fluida in vnguento
 asperitas sicut duobus modis fit
 deus et de foris Intus namq.
 ex supfluo et acuto humore fo-
 ris vero ex fumo et puluere
 Supfluitas membrorum in nio ac-
 cidit duobus modis Nam super-
 fluitas si fuerit naturalis est
 ex supfluo humore naturali
 et bono ut ex habundantia vir-
 tutis fortius q. si fuerit ex na-
 turali cursum erit aut ex hu-
 more no naturali i concien-
 ti aut ex habundantia ipelle-
 ti virtutis Diminutio mem-
 brorum in nio duobus sicut modis
 fit aut intus aut ex tuis In-
 terius pro diminutione humoris
 Et tuis ex combustione ignis a'
 ex frigore sive inustione seu
 putredine putredo aut accidit
 aut ex potione mortificata et
 putrefacta aut ex coactione
 ne et retentione illius humoris
 qui resoluunt Chagnitudo ma-
 brorum tribus modis fit aut
 ex multitudine naturalis humoris
 aut ex habundantia virtutis aut
 ex motione uterorum paruitas
 vero fit sicut tribus modis aut
 ex debilitate virtutis aut ex mi-
 noratione naturalis humoris
 seu ex infirmitate ex tuis ut
 est inustio et combustio ignis
 seu ex frigore minus Comotio

lucifer

ut debi-
lite

putredine
tunc +

de humoribus
membrorum

7
 membrum desuoluto duobus modis
 fit aut ex motione voluntaria
 aut ex humore vniuo equitati
 dissoluitur membrum et lubricum
 facit et dicitur ut os egda membrum
 appa. iunctura et mutat sicut
 duobus modis aut ex iunctura
 iqua no. quent separo aut ex
 separatione vbi no. conuenit co. d' iunctura
 iunctura Si ex quatione h' huc
 rit sine separatione erit ex hu-
 more acuto panetis aut acci-
 deti vlna aut ex spasma Si
 vero fuerit ex separatione vbi no.
 quent conuatio erit aut ex sp-
 so humore aut ex acuti vlna
 aut ex spasma Separatio in
 turazum duabus occasionibus
 fit aut intrinsecus aut extrin-
 secus Intrinsecus vero fit a' ex
 humore acuto et i' tidi a' ex
 vetositate pingui et distan-
 dete ut dissipate Extrinsecus
 vero fit aut in stiffura aut
 fixatione aut ex tuis nimio a'
 inustione ut ensis aut qd. diste-
 dit ut funis aut qd. contudit
 ut lapis Quia significatio
 in. sicut alia in significat simi-
 tate alia egundme alia neu-
 trum Quorum significatio vni-
 quodam genus in duo partit
 Sicut em q. significat de membris
 officialibus sicut q. significat
 de constitibus membris Constiti-
 um pau. significatio duo st
 modi alie sicut subales alie
 acutales Subales vero ut
 est calor frigiditas siccitas et
 humectatio acutales aut
 quedam significat extrinsecum ut
 est durum molle quedam p. vlna

ut coloratu Queda p pfectio-
nes ut sunt virtutu opacones
plene & pfecte Significacones
egitudinis mebroz offuatu
+ ubi
+ modi
Dne sunt sicut subales et acci-
dentales Subales significatio-
nes in sunt dzo modis
et postea accidentales signi-
ficaciones sicut in bonu malu
pfectu et in pfectu Genera
significaconu pfectu sunt ge-
nus tria sunt Queda sunt q
significat pfecta re q iam
abijt et dicitur cognitua ut
agnitua ut videtes corpus
huidu intelligimus q sudor
pressit Alia significat pfecta
et agnoscit p significaciones
veluti in muent pulsa nig-
nis et citatis intelligimus
q significat calore supante
Sunt et alia q significat humi-
et antedit agnitio ut in vi-
derimus labiu in pfectu citati
tuc p pfectu vomitu accede
qui p qua accessit vocatur
pressio significatua Sed in
significaciones et accidentia di-
stac Qm a dmsio tu aug-
mento inter ea q si vnam
p q eatu dmsionu stutai
volueris vna hnt hitudine
Sed in pfecto h sunt accidentia
medico aut significaciones
accidentia igit significatua
in sunt Alud em opatiua v-
tus mutata sicut indigestio
+ mutata
Alud aut corpis qualitas ut
intericia Alud eprens arope
ut vrina nigra vitz opa-
tua mutata triplex est aut

em ex toto sic indigestio aut
ex parte ut coloru obscuritas
vel tarda digestio aut desqua-
litate equalitate velud d'bo-
na digestione i fumosa vel
accida sicut q muste ut ligna
omnis apparetia Corporeis aut ex pte
qualitatis mutata significaco
+ vitz
in modis fit aut em p vi-
sum ut intericia morphea &
nigredo hngwe et silia aut
p odoratu ut aneluis ferid
ut sudor ut polipus ut rous
et silia aut p gustu ut salu
amatu vel acidu aut p tactu
ut molle et duru Eprens a
corpe biptita significaco vna
cu somitu Alia sine somitu cu
somitu ut oris zuctus ut inte-
stinoz rugitus ut p anum
ventus Eius vero q est in
somitu i naturali tripliter hnt
Alia qntitate ut lientia Alia
qualitate ut vrina nig Alia
vtraz mo ut sanguinis flux-
us thebroz mutatoz sig-
nificaco bifaria diuidit In
transitus videlicet a eprens-
tus intransitus mo sicut vi-
Alia em fa mutacone opati-
ue virtutis i mebris Alia ab
eprensibus a corpe Alia ex
dolore mebro pfecti Alia
ex pte loco Alia ex i natu-
rali semotone deloco Alia
ex patientis iudicio Eprens-
tus in modis tribus aut p vi-
sum ut nigru ut albu aut
p tactu ut duru molle calidu
vel frigidu aut p vitz ut
magnum ut pnu plus ut inq
vaciones egitudinu in
sunt nature mutaco i officia

libus morbis Inconueniens ha-
bitudo et uirtute separo Spa-
tio mediane triplex effectus
habet aut enim custodit effectum
sanitatis secundum similitudinem suam
aut facit ex infirmitate sani-
tatem aut ex gratia Regedonp
saniorum triplex modus est. Et
tate pari incipientes infirmis et
defecti infirmari paros sup-
ditorum sex cum quatuor mode-
ramus regimus incipientibus
infirmitati duplici ratione adhi-
bemus aut enim thimi sub hinc
sup habundantia aut natura de-
fectione separando per digitorum
sex que necessaria sunt exhibe-
ri precipimus Defectorum alij
infantes alij senes alij ex
infirmitate conualescentes. Sic
mediana aut uniuersal aut
particularis uniuersalis sex per
redem recta ordinatio parti-
cularis per contrarium fit triplex
alia enim in quibus morbis
alia in officialibus alia in conue-
torum separatione assimilantur
membra mutata reddimus
sue similitudini et in sua quanta-
te stare colligando quatuor
Concaua si per modum ampliatam
fuerit ad sui modum restringit
et quiete induamur Si magis
confertur inlargis aut sunt
addito contrario cause unde
accidit vitium foramina sit
tiora suo modo Si de uirtute co-
tenuis virtutis colligit formam
et cathaplasmate mollimus
Et si de expulsiue defectio-
ne diaforeticis et fortatibus

in dicitur

et de formis

Si desuptia causa mollitione
vltimur Si de siccitate humectatio-
ne Si de constrictione solutio-
ne ea vero que de naturali fue-
runt mutata positione suo loco
restituimus Si de apostemate
apostema maturando sanamus
Si de naturali uictura ea a
apertio medicamine a turgida
dissolvimus Si de quibus nasci-
cia ipsam delemus Si de lemi-
tate aspicite Si de aspicite
lentitate. Superfluitate in mo-
aut tollimus ex parte ut sceto
filas aut extoto ut cancrum
separatione in mo si ex habun-
dantia sanguinis fuerit in om-
estate Si ex spemate spemata in
sanamus paruitate morborum
motibus et somatis ad mo aut
metamur thagnumdine vero
coprimendo et quiete minuiuntur
chutacom de loco suo reddimus
pro loco duobus mode aut
in separatu unguimus aut uirtu
separamus. Necessaria ad sepa-
torum uictura quatuor sunt se-
pata iungere custodire ne
cedantur defendere natura
loca custodire. Unius medicina e
aut eorum sex que ad diximus
est tyata exhibitio aut potio
aut turgida. Spatio medi-
ane fit aut intus aut de foris
intus ut ea que ori naribus
auribus sue ano inromittit
tuz foris ut epithymata cata-
plasmata emplastra ungueta
et silia que foris operantur
mediane interioris operatio
intra diuidit aut dissoluit
ut farinaria aut quatuor ut coc-
tana aut mutat qualitatem

at aspicite

de aspicite lenitate

tollit

mutat

in dicitur

volue

8. 20
ut frigida aqua in febribus Quis
aut effectus quadruplex est
aut em' minuit habundantiam ut
farmacia aut explet inopia
ut carne et sanguine aut
constringit solum ut sicutium
faciat aut mutat qualitate
ut aqua frigida in febribus
Chirurgia duplex e' in carne
et osse ut maderze suere coq
ze in osse ut solidae unctio
ze reddet spezu' cognicio
quod modis fit qualitate quod
utata tpe ordine boni mali ue
distractione Amen deo laus

In carne